

KİTAP DEĞERLENDİRMESİ: *MODERNİTEDEN POSTMODERNİTEYE KAVRAMSAL BİR YOLCULUK* ADLI ESERE GENEL BİR BAKIŞ

Fatma Nur YILMAZ¹

Yazar: Funda KIZILER

Yayınevi: Salkımsöğüt Yayınevi

Basım Yılı: 2006

Basım Yeri: Konya

Sayfa Sayısı: 376

ISBN: 975-6122-46-3

Barkod: 9789756122464

Kapak: Ciltsiz

Boyut: 13,50 X 20,00 cm

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Alman Dili ve Edebiyatı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, fatma.yilmaz20@ogr.sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0049-6988>.

Funda Kıziler, Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı ana bilim dalında doçent olarak görev yapmaktadır. Alman Dili ve Edebiyatı ana bilim dalında imgebilim, karşılaştırmalı edebiyat ve roman analizi üzerine dersler vermektedir. Karşılaştırmalı edebiyat ve imgebilim başta olmak üzere Almanca ve Türkçe olarak pek çok makale yayımlamış olan Kıziler, *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk* ve *Melek İmgesi* adlı eserlerini yazın dünyasına kazandırmıştır.

Bu çalışmanın amacı, *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk* adlı eseri detaylı olarak tanımlayarak, yazarın postmodern kavramı bağlamında eserinde değindiği hususları ve yine postmodern edebiyatın somut örnekleri arasında yer alan Patrick Süskind'in *Parfüm (Das Parfum)* adlı eserinde postmodernizmin izdüşümleri bağlamında saptadığı hususlara ışık tutmaktır.

A. Önsöz ve Giriş

Yazarın *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk* adlı eseri postmodernizmin tarihsel yolculuğuna değinmekte ve günümüzde de halen oldukça komplike bir kavram olarak algılanan postmodern kavramına ışık tutmaktadır. Eserde kronolojik olarak tanımlanan postmodern kavramı, öncelikle temellerini aldığı modernizm ve modernite kavramlarının detaylı olarak açıklanması ile temellendirilmiş ve böylelikle okurun zihninde postmodern kavramına karşın mevcut karmaşıklıkları giderme amacındadır. Yazarın özgün kaynaklardan yararlanarak hazırlamış olduğu eseri *Önsöz* ile başlamaktadır. *Önsöz* kısmında çalışmanın amaç ve kapsamına özetle değinmiş olan yazar, ayrıca bu bölümde çalışmayı hazırlamasında katkı sağlayan kişilere teşekkürlerini arz etmektedir. *Önsöz* kısmının ardından *Giriş* bölümü ile devam eden eserde bu bölüm oldukça kapsamlıdır. *Giriş* bölümünde, eserde yer alan teorik bilgilerin somutlaştırıldığı *Parfüm (Das Parfum)* eserinin yazarı Patrick Süskind'in yaşamına ve eserlerine değinilmiştir. Yazarın *Parfüm* adlı eserini kaleme alma sürecinin detaylı olarak ifade edildiği bölümde, yazar Kıziler'in *Parfüm* eserine yönelik sunduğu bilgiler ve eserin postmodern bağlamında taşıdığı ehemmiyete değinmesi *Giriş* bölümünde dikkat çekmektedir. Yazar eserin bu bölümünde yalnızca *Parfüm* eserine endeksli kalmayarak, modernizm ve modernite kavramlarına yönelik okurda merak uyandıran kısa tanımlamalara yer vermiş olması, eserin birinci bölümüne hazırlık niteliğindedir. Ayrıca yazar şimdiye dek yapılan çalışmaları üç madde altında kategorize etmiş ve ilgili maddelerden hareketle kendi çıkış noktasını oluşturarak çalışmasını üç madde üzerine yapılandırmıştır. Bu maddeler şunlardır:

- Tarihte modernizmden sonra gelen yeni bir dönem olarak postmodernlik

- Köktenleşen modernlik olarak postmodernlik
- Modernliğin kökten bir şekilde sorgulanması olarak postmodernlik

Görüldüğü üzere eserin *Önsöz* ve *Giriş* bölümlerinde yazar; çalışmasının amacını, özgün değerini ve kapsamını detaylı olarak ifade etmiştir. Yedinci sayfadan başlayarak sayfa kırk beşe kadar devam eden *Giriş* bölümünün ardından eserde teorik bilgilerin sunulduğu birinci bölüm başlamaktadır.

B. Birinci Bölüm: Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk

Birinci bölüm, eserin adını aldığı *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk* adlı bölümdür. Birinci Bölüm iki alt başlıktan oluşmaktadır. İlk alt başlık olan *Farklı Açılırlarıyla Modernite ve Modernizme Özet Bir Bakış* on üç alt başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar şöyledir:

- 1.1.1. Modernitede Gerçekliğin Açınımı
- 1.1.2. Immanuel Kant'a İlişkin Felsefel Bir Arasöz
- 1.1.3. Ussal Eleştirinin Eleştirisi Olarak Romantizm
- 1.1.4. Bilimsel, Ekinse ve Felsefel Paradigma Dönüşümleri
- 1.1.5. Nietzsche'de Estetik Evren
- 1.1.6. Modern Sanat ve Yazın Tartışmaları
- 1.1.7. Gerçeklik ve Doğalcılık
- 1.1.8. Mimesis İlkesinden Kopuş
- 1.1.9. İzlenimcilik (Empresyonizm)
- 1.1.10. Simgencilik- Çöküş Yazını- Yeni Romantizm
- 1.1.11. Modernizmin Tarih Sahnesine Yansıyan Karanlık Yüzü
- 1.1.12. Faşizmin Alacakaranlığı
- 1.1.13. Frankfurt Okulunun Faşizm ve Aydınlanma Eleştirisi

Alt başlıklarda görüldüğü üzere postmodernizme kadar uzanan bu süreçte, yazar tarafından felsefi bir yaklaşım ile tarihsel süreç detaylı olarak betimlenmiştir. Birinci bölüm eserin teorik kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde postmodern kavramının tarihsel arka planı, modernizm ve modernite kavramları ile ne denli içkin olduğu ve günümüz postmodern algısının oluşmasına katkı sağlamış önemli düşünürler ve bu

düşünürlerin ilgili tema çerçevesinde ele aldıkları çalışmalarına değinilmiştir. Modernite kavramının 18. yüzyılın sonlarında toplumsal ve politik dönüşümleri kapsamlı olarak ifade etmek amacıyla ortaya çıktığını vurgulayan Kızılar, ayrıca modernite kavramının modernizm kavramının temellendirilmesinde önemli bir rolü olduğunu vurgulamaktadır. Modernite kavramının aksine modernizm kavramının sanatsal ve kültürel olan olguları ifade etmek amacıyla kullanıldığını, kavramın geliştirilmesinde Nietzsche, Marx ve Freud gibi ünlü düşünürlerin etkin rol aldığını ifade etmiştir. Modernizm kavramı üzerine çeşitli tanımlamalara yer vererek ilgili olgunun çeşitli bakış açıları ile ele alınmasına olanak sağlayan yazar, farklı tanımlamalara eserinde yer vermiş ve modernite ve modernizm kavramları arasında var olan farklılıkları net olarak belirtmiştir. Örneğin; Gencay Şaylan'ın tanımlamasına göre modernite ve modernizm kavramları arasında önemli farklılıkların bulunduğunu yazar Kızılar şu cümleler ile ifade eder:

Şaylan da klasik estetik anlayışın mimetik ırasını yadsıyan modernist sanatçıların, mimetik estetiği özellikle sanatçıya öznellik hakkı tanımadığı gerekçesiyle eleştirdiklerini belirtiyor. Modernist sanatçıların öznelliği ön plana çıkarma çabası, klasik çağın ustalarına öykünmekle sınırlandırılıp edilgenleştirmemek, sanat yapıtlarını salt birer gerçeklik kopyası olmaktan kurtarmak ve yerleşik paradigmaları öznel düşünceleri ve sanatsal yetileriyle değiştirme isteği olarak değerlendiriyor (Şaylan aktaran Kızılar 86).

Bu noktada ilgili tanımlamadan hareketle, modernite ve modernizm bağlamında eserde yer alan çeşitli tanımlamalar eseri güçlü kılmakta ve yazar tarafından aktarılan bilgilerin somutlaştırılmasına katkı sağlamaktadır. Çeşitli incelemeler ve aktarımlar neticesinde, *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk* eserinde modernizm kavramının modernite kavramından doğduğunu, sanatın çeşitli alanları ile son derece ilişkin olarak şekillendiğini ve her iki kavramın birbirinden kesinlikle bağımsız olarak düşünülmemesi gerektiği açıkça saptanmaktadır.

Faşizm kavramının postmodern kavramı üzerindeki etkilerine de yer verilen eserde bu kavram İkinci Dünya Savaşı ve Adolf Hitler'in *Kavgam* eseri ile özdeşleştirilerek ele alınmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından değişen toplumsal beklentiler ve ekonomik düzenin yeni varoluşçuluk üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Bu noktada *Kavgam* adlı eserin faşist ideolojilerin ırsal olduğuna ve bireyi yok sayarak yalnızca devletin üstünlüğünü savunmasının postmodernizmin gerçekçi temelini oluşturduğu ifade edilmiştir.

Bireycilik karşıtı faşizm, devlet için ve devletle uyduğu ölçüde birey için de var. [...] Liberalizm bireyin yararına devleti inkâr ediyor; faşizm, devletin bireyin gerçek realitesi olduğunu açıklıyor. [...] Zira faşistler için herşey devlet içinde var. Hiçbir insanoğlu, hiçbir değer devletin dışında varolamaz. Bu manada faşizm totaliterdir (Langlois-Boismenu-Lefebvre-Regimbald aktaran Kızıler 97).

Bu bağlamda ilgili açıklamada görüldüğü üzere, faşizm anlayışının altında yatan esas ideolojide bireyin tamamen yok sayıldığı, devlet ve devlet ideallerinin her zaman ön planda yer aldığı görülmektedir. Ayrıca İkinci Dünya Savaşı'nın ardından metin evreninde dönüşümler meydana gelmiş ve eserlerde hümanist yaklaşımlara rastlanmıştır.

Eserin teorik kısmında yer alan bir diğer alt başlık *Postmodern Evrene İlişkin Soruşturmalar* adlı bölümdür. Bu bölümde bir önceki bölüm ve alt başlıkları ile ilişkili olarak, modernite ve modernizme yöneltilen bilgiler, postmodern kavramı ile içselleştirilmiştir. Bu bölümde on beş alt başlık yer almaktadır. Bu başlıklar şöyledir:

- 1.2.1. II. Dünya Savaşı ve Auschwitz Paradigması
- 1.2.2. Postmodern Evrene Giriş
- 1.2.3. Postmodern Kavramının Soykütüğü
- 1.2.4. Postmodern Durum
- 1.2.5. Postmodern Düşüncenin Açınımı
- 1.2.6. Bir Katilin Doğurganlığı Olarak Postmodernizm ya da Postmodernin Eskatolojizmi
- 1.2.7. Postmodern Düşüncenin Özellikleri
- 1.2.8. XX. Yüzyıl Avangard Sanatlarına Özet Bir Bakış
- 1.2.9. Sanatta ve Yazında Paradigma Dönüşümü
- 1.2.10. Avangarddan Postmodern Sanata
- 1.2.11. Yazında Postmodernizm
- 1.2.12. Modernist Yazının Ölümü ya da Yüksek/Eğlencelik Yazın Ayrımının Çöküşü
- 1.2.13. Yazarın Ölümü/Okurun Doğumu
- 1.2.14. Postmodern Metin, Okur ve Okuma Edinimi

• 1.2.15. Postmodern Anlatının Temel Özellikleri

Eserin birinci bölümünün ilk kısmında modernite ve modernizm kavramlarına yoğunlaşan ve bu kavramları detaylı olarak ve tarihsel arka planı gözeterek açımlayan yazar, birinci bölümün ikinci alt başlığında postmodern ve postmodernizm kavramlarına yoğunlaşmıştır. Postmodern kavramı ilk olarak Fransız düşünür Jean François Lyotard tarafından felsefi bir terim olarak kullanılmıştır. Lyotard, *Postmodern Durum* adlı eserinde postmodern ve postmodernizm kavramlarını kapsamlıca felsefe ile ilişkilendirerek açımlemiştir. Bu noktada postmodern kavramının ilk olarak Lyotard tarafından geliştirilen bir kavram olmasının yanı sıra, Derrida tarafından kavramın kullanımına yönelik hipotezler bulunmaktadır. Fakat ilgili hipotezler postmodern kavramının devamlılığını sağlayacak nitelikte olmaması nedeniyle kuramsallaştıramamıştır. Yaşam ve us koşulları üzerine çeşitli çalışmalar yapan Lyotard'nın esas amacı, postmodern kavramına dair mevuct pek çok çalışmayı ortak bir noktada buluşturmak ve *Postmodern Durum* adlı eserini postmodern çalışmalarının odağına yerleştirmek olmuştur.

Lyotard'nın çalışmaları eserin bu bölümünde ön planda yer almaktadır. Postmodern kavramının ilk olarak Lyotard tarafından kuramsallaştırılmış olmasının etkileri oldukça ehemmiyetlidir. Bu noktada yazar tarafından postmodern ve postmodernizm kavramlarına dair vurgulanan bilgilerin esas dayanağı, Lyotard ve çalışmaları olmuştur. Eser yalnızca Lyotard'nın çalışmaları ile sınırlandırılmamıştır. Oldukça karmaşık olarak kabul gören postmodern kavramı eserde pek çok düşünür ve çalışmaları bağlamında açıklanarak birçok açıdan tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu noktada postmodern kavramına ilgili esas kaynaklardan yararlanarak değinilen eserde 1.2.2 *Postmodern Evrene Giriş* adlı alt başlık eserin odağında yer alan bir başlıktır. *Postmodern Evrene Giriş* adlı başlıkta postmodern kavramını ve bu kavramın ortaya çıkışında etkin rol oynamış faktörler ele alınmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında, postmodern kavramı, tarihsel arka plan ile modernite kavramının devamlılığını ve sürekliliğini tanımlayan bir terim olarak kullanılmıştır. Postmodern kavramının ortaya çıkışında etkin olan esas faktörler yazar tarafından başlıklar halinde ele alınarak açımlanmışır. Bu başlıklar şunlardır:

- Bilimsel ve teknolojik dönüşüm
- Ekonomik ve ekinsel dönüşüm
- Siyasal ve felsefel dönüşüm

Bilimsel ve teknolojik dönüşüm adlı başlıkta sunulan bilgilerin esas dayanağı

Lyotard ve *Postmodern Durum* adlı eserdir. 20. yüzyılda özellikle İkinci Dünya Savaşı esnasında ve sonrasında gerek bilimsel gerekse de otomasyon alanında meydana gelen dönüşümler postmodern kavramının ortaya çıkışında payı bulunan esas faktörler olarak tanımlanmıştır.

Bu konuda bir yığın varsayım öne sürülebilir (...) Örneğin yüzyılın devrildiği, son kesin tarihin 1943 olduğuna karar verilebilir. Bu da bir anlamda doğrudur... Son çözüm'le savaşa yeni teknolojilerin girmesiyle, sivil halkı sistemli olarak ortadan kaldırma adetiyle, o tarihte bir değişimin başladığı tartışma götürmez. Bu dönemde modernitenin ülkeleri açıktan açığa ihlal edilmiştir (Lyotard aktaran Kızıler 114).

Ekonomik ve ekinse dönüşüm faktörü ile geleneksel iş gücü ve kapitalizm olgusundan hareket eden Fredic Jameson ve *Postmodern* adlı eserinde değindiği gelişen sanayileşme ve otomasyon gücü açıklanmış ve bu faktörlerin postmodern üzerindeki etkileri tartışılmıştır.

Siyasal ve felsefel dönüşüm önemli başlıklardandır. Özellikle postmodern tarihin felsefi gücü devamlı olarak vurgulanmış ve tartışılmıştır. Bu noktada İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelen gelişmeler ve dönüşümlerin odağında siyasal ve felsefi faktörler yer almıştır. İlgili gelişmeler sonucunda ise Hegelci ve Marksist düşüncelerin açıkça son bulduğu ifade edilmiştir.

Böylelikle postmodern kavramının nasıl ortaya çıktığını ve bu kavramın doğuşunda etkin olmuş tarihi olaylar ve kavramın oluşum sürecinde önemli rol oynamış faktörler detaylı olarak betimlenmiştir. *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk* adlı eser bu noktada oldukça mühim bir eserdir. Eserde postmodern kavramının tarihsel gelişim süreci kronolojik olarak tanımlanmıştır. Bu noktada her zaman karmaşık olarak algılanmış bir kavram olan postmodern, okurun kolaylıkla anlayabileceği bir forma dönüştürülmüştür. Özellikle eserde yer alan teorik bilgiler orijinal kaynaklardan yararlanılarak aktarılmıştır.

1.2.15. Postmodern Düşüncenin Temel Özellikleri adlı alt başlık eserde Patrick Süskind'in *Parfüm* adlı eserinin postmodern bağlamında incelemesinden önce yer alan son başlık olmakla birlikte, bu bölümde postmodern düşüncenin özellikleri başlıklar halinde tanımlanmıştır. Yazar tarafından özelliklerin başlıklar halinde, kavram şemaları oluşturularak düzenlenmiş olması bu özelliklerin kavranılabilir olmasını kolaylaştırmaktadır. Eserde postmodern düşünceye yönelik özellikler şunlardır:

- Belirsizlik ve parçalanma
- Fragmanlaşma ve şizofreni
- Bellek Yitimi
- Derinlik yitimi
- Yapıbozum ve Metinselleşme
- İroni
- Eklektizm
- Olumsuzluk ve ontoloji
- Aporia
- Nihilizm ve kinizm
- Ötekilik
- Retorik ve Hermeneutik
- Çoğulculuk

Olgucu nesnelliğin temelden sarsıldığı *Belirsizlik ve parçalanma* ilkesinde, bütünsellik ve saltlık savlardan tamamen bir kopuşun olduğu; görecelik, çok yönlülük ve kesinsizlik ilkelerinin baş rolde olduğu ifade edilmiştir. *Fragmanlaşma ve şizofreni* ilkesi postmodern düşüncede var olan belirsizlik ve görecelik özelliklerinin özne ile ilişkilendirilmesini açıklamaktadır. *Bellek yitimi* ilkesi, gelişen otomasyon sistemlerinde bireylerde geçmiş kavramının yitimi ve bireylerin anımsamaktan kaçındığı her olgunun bilinç dışına aktarıldığını ifade eden bir ilkedir. Bu noktada postmodern kavramı ile içselleşen görecelik kavramı, detaydan uzak olmakta ve gerçekliği savunan bir ilke olması ile ilişkili olarak metafizik olgularda meydana gelen çöküşler *derinlik yitimi* ilkesi ile tanımlanmaktadır.

Yapıbozum ve Metinselleşme ilkesi Derrida'nın çalışmalarından ve teorilerinden hareket etmektedir. Derrida'nın yapıbozum kuramında değindiği her metnin birbiriyle ilişkili olması durumu postmodern algının da esas özelliklerindendir. Postmodern düşüncede öncelikle her şeyin metin olduğu düşüncesi bulunmaktadır. *İroni ilkesi*, postmodern düşüncede gerçekliğin ikinci planda kalarak kurmaca kavramının ön planda olduğunu vurgulamaktadır. Postmodern düşüncenin en önemli ilkesi ise *Eklektizm'dir*. Eklektik düşünce salt düşüncelerden bağımsız bir yaklaşımdır. Eklektik düşüncede çeşitlilik ve disiplinler arası bir yaklaşım olduğu vurgulanmıştır. *Olumsuzluk ve Ontoloji*

ilkesi postmodern düşüncenin sorgulayıcı özelliğini temsil etmektedir. Postmodern düşünce gerçeği arayan ve salt düşünceleri sorgulayan bir olgu olarak tanımlanmıştır. *Aporia*, var olan dünyada bir çıkışın olmadığını savunan bir ilkedir. Bu noktada bireyi kuşkuculuğa sürüklemektedir. Postmodern *Aporia* ilkesi ise, pragmatiktir. Tabuların aşılması gerektiğine ve yalnızca gerekliliklere odaklı olmak gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda *Nihilizm ve Kinizm*, söz konusu gerekliliklere yönelim konusunda anahtar sözcüklerdir. *Nihilizm ve Kinizm* sorgulmayı ve çok yönlü olarak düşünmeyi sağladıklarından postmodern düşüncenin temel yapı taşı oluşturmaktadır.

Ötekilik ilkesi, Foucault ve Derrida başta olmak üzere birçok düşünür tarafından kabullenilmiş ve kullanılmış bir ilkedir. Postmodern düşünce heterojendir. Bu nedenle modernite ve modernizm kavramlarının gelenekselci ve ırksal, ekinel, sınıfsal farklılıkları göz önünde bulundurularak ötekileştirdiği her şey burada kabul görmektedir. *Retorik ve hermeneutik* ilkeleri postmodern düşüncenin sanatsal boyutunu ele almaktadır. Etkili konuşma sanatı olarak ifade edilen Retorik, postmodern düşüncede oldukça önemlidir. Hermeneutik yorumlama tekniklerine bağlı olarak gelişen postmodern düşüncede her şey iç içedir. Parça-bütün ilişkisi yerine postmodern düşüncede bütün-parça ilişkisi söz konusudur. Her şey bütün olarak ele alınarak irdelenir. Son ilke olan *Çoğulculuk* ilkesi ise, tıpkı eklektizm ilkesi kadar önemiyet arz eden bir ilkedir. Bu ilke postmodern düşüncenin çeşitliliğini ve disiplinler arası bir yaklaşım ile çok yönlü oluşunu ifade etmektedir.

Bu bilgiler ışığında, eserin birinci bölümünde yer alan modernite, modernizm, postmodern ve postmodernizm kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Modernite kavramı rasyonel, bilimsel, felsefi ve ussal olanı odak noktasına alır ve politik ve ideolojik olanla ilgilenir. Modernite kavramına karşın modernizm kavramının odağında ekinel ve sanatsal olan yer almaktadır. Modernizm kavramının geliştirilmesinde ise Nietzsche, Freud ve Marx gibi ünlü düşünürler katkı sağlamışlardır. Postmodernite tarih ile bağlantısını koparmadan modernite kavramının devamı niteliğinde, farklı bir formda ve bakış açısı ile gelişen bir kavramdır. Postmodernizm ise tıpkı modernizm gibi sanatsal olan ile ilgilenmektedir. Edebiyat, sanat, heykeltıraş ve mimari gibi pek çok alanın içkin olarak ele alındığı postmodernizm kavramında gerçeklik ve kurmaca iç içedir. Eklektik ve çoğulculuk ilkelerinden hareket eden postmodernizm kült olan her türlü düşünceden arınarak özgün ve kubaşık bir tür olarak günümüzde de varlığını korumakta ve gelişen bir kavram olarak sürekliliğini muhafaza etmektedir.

C. İkinci Bölüm: Patrick Süskind'in "Parfüm" Adlı Romanında Postmodernist

Açılımlar

Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk adlı eserin ikinci bölümü sunulan teorik bilgilerin pratikleştirildiği kısımdır. Postmodern yazına dair aktarılan her türlü bilgi burada 20.yy Almanca yazınında postmodernizm çerçevesinde kaleme alınmış *Parfüm* eseri ile içselleştirilerek somutlaştırılmıştır. *Parfüm* eserine yönelik sunulan bilgiler *Patrick Süskind'in "Parfüm" Adlı Romanında Postmodernist Açılımlar* bölüm başlığı altında sunulmuştur. İkinci bölümde *2.1. Jean-Baptiste Grenouille'in Bebekliği ve Çocukluğu* adlı üst başlık bulunmaktadır. Bu üst başlığın ise beş alt başlığı bulunmaktadır.

- 2.1.1. Jean-Baptiste Grenouille'in Ergenlik Dönemi ve Çıraklık Yılları (Lehrjahre)
- 2.1.2. Jean-Baptiste Grenouille'in Ergenlik Dönemi ve Gezgin Yılları (Wanderjahre)
- 2.1.3. Jean-Baptiste Grenouille'in Toplumsal Yaşama Geri Dönüşü
- 2.1.4. Jean-Baptiste Grenouille'in Ustalık Yılları (Meisterjahre)
- 2.1.5. Sonsöz (Epilog)

Parfüm ya da diğer bir adıyla *Koku* 1985 yılında Patrick Süskind tarafından postmodernist açılımlar bağlamında oldukça zengin bir eser olarak kurgulanmış ve Diogenes Yayınevi aracılığıyla okura sunulmuş bir eserdir. *Parfüm* eserinin ana figürü Jean-Baptiste Grenouille'dir. Grenouille doğuştan koku duyusu çok gelişmiş ve annesi tarafından terk edilmiş biri olarak dünyaya gelir. Koku duyarlılığı giderek artan Grenouille, yaşlılarından giderek bu noktada ayrılmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde kokulara olan duyarlılığını fark etmiş ve bu duyarlılığı ise sapkınlığa dönmüştür. Kokuları sonsuza dek saklama arzusu ile pek çok cinayet işleyen figür, bu noktada pek çok deney ve yöntem kullanarak kokuları muhafaza edebilmenin yollarını aramıştır. Kokuların muhafaza edilme sürecinde ortaya çıkan pek çok gelişme, yazar Patrick Süskind tarafından postmodernist açılımlar ile zenginleştirilmiştir. *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk* eserinde ise ilgili ana figürün gelişim evreleri adım adım yazar tarafından ele alınmıştır. Her dönemde meydana gelen olaylar yazar tarafından öncelikle en yalın hali ile ele alınmış, ardından özünde barındırdığı özellikler bağlamında postmodernizm ile içselleştirilerek irdelenmiştir. *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk* eseri okura öncelikle ilgili kavramları anlamlandırabilme ve kavramların izdüşümlerini saptayabileceği *Parfüm* eseri ile bilgilerini pratikleştirebilme olanağı tanımaktadır. Birinci bölümde postmodern

kavramına yönelik sunulan birçok tanımlama burada somut örnekleri ile ve eserden alınan örnekler ile analiz edilmiştir.

Örneğin, yazar Süskind tarafından eserde zaman ve mekan olguları açıkça betimlenmiştir. *Reu aux Fers ile Rue de la Ferronnerie* ve *Cimetière des Innocents* adlı mekan isimlerinin açıkça belirtilmiş olması, eserin gerçekçi yönünü ortaya koymaktadır. Yazar Kıziler bu durumu, postmodernizmde gerçek ve kurmaca düzlemlerinin alttan alta birbirinin içine geçecek şekilde yapılandırılması olarak yorumlamaktadır (Kıziler 195). Bu noktada yazar Kıziler, yazar Süskind tarafından parfüm üretim merkezi olarak Fransa'nın belirlenmiş olmasına ve *Parfüm* adlı eserde mekanlar arasındaki mevcut zıtlıklara postmodernizm bağlamında değinmiştir. Örneğin koku dehası Grenouille'in doğum yerinin kentin en pis ve en kötü kokulu yeri olması ve yine aynı sınırlar içerisinde parfüm üreticiliğinin yapılması eserde yer alan zıtlıkların başında gelmektedir. Yazar Kıziler bu durumu şu cümleleri ile özetler:

Bir koku dehasının doğum yerini kentin en pis ve en kötü kokan yeri olarak belirlemesi, yazarın yan yana getirdiği bir başka grotesk karşıtlık olarak karşımıza çıkıyor. Daha önce açıklamalamaya çalıştığımız gibi, birbirine karşıt unsurları yan yana/ iç içe bir arada sergileme eğilimi, postmodernist yazına özgü bir tutumdur (Kıziler 195-196).

Bir başka örnekte koku dehası olduğu kadar aynı zamanda cinayet dehası olan Grenouille'in dayanıklı yapısı ve donuk kişiliği analogiler ile okura aktarılmaktadır. Bu durum ise eserde kene analogisi ile güçlendirilmiştir.

Ya da yaşamın kendisine hep sürüp giden bir kışlamadan başka bir şey vermediği, ağaçtaki kene gibi. Dış dünyaya olabilecek en küçük yüzeyi göstermek için kurşuni gövdesini küre biçimine sokan, dışarıya bir şey sızdırmamak, kendinden bir damla ter bile yitirmemek için derisini dümdüz, kaskatı yapan, çirkin kene [...] (Süskind 28).

İlgili örnekten hareketle, yazarın Grenouille ile içselleştirdiği kene analogisi durumu postmodernizm bağlamında çoğulculuk ilkesi ile örtüşmektedir. Pek çok alanın iç içe geçtiği postmodernizmde yazar Süskind kene analogisi ile aktarımlarını zenginleştirmiştir. Yazar Kıziler ise bu aktarımları postmodern bağlamda şu şekilde yorumlanmıştır:

[...] Yaşamak zorunda olduğu güç koşullara, sürekli terk edilmesini ve hiç kimseden sevgi görmeyişini eklersek, Grenouille'in hala yaşayabilmesi

inanılmaz ya da tansıksıdır. Anlattığı bu öykünün yer yer ‘kurmaca’ olduğunu yer yer anıştıran anlatıcı, adeta okurun böyle düşünebileceğini hesaplayarak, Grenouille’in “ruhu içinse hiçbi gereksinimi yoktu” (s.23) şeklinde ironik bir karşılık veriyor [...] (Kızılar 204).

Verilen örnekler ışığında, çalışmasının tamamında yazar, eserin ilk bölümünde okura teorik olarak sunduğu bilgileri somutlaştırarak, özellikle ana figür Grenouille çerçevesinde bilgileri pratikleştirdiği açıkça saptanmaktadır. Postmodernizm kavramının oldukça kapsamlı olarak ele alındığı eserde, yazar tarafından ilgili bulgular postmodernizm çerçevesinde özetlenmiş ve yine örneklerde aktarılan bilgilerin izdüşümleri ön plana çıkarılmıştır.

D. Sonuç, Kaynakça ve Dizin

Sonuç bölümü, yazar tarafından inceleme neticesinde elde edilen bulguların ve bu bulguların postmodern bağlamındaki öneminin arz edildiği kısımdır. Yazar Kızılar, burada çalışmanın özgün değerini ortaya koyan hususlara değinmiş, postmodern ve postmodernizm kavramlarının *Parfüm* eserinde yer alan ölçütler ile ilişkilendirdiğini belirtmiştir. Özellikle postmodern kavramının günümüzde pek çok alan ile içkin olarak kullanılmasının yanı sıra, postmodern kavramının edebiyat bağlamında üstlendiği role ve taşıdığı ehemmiyete değinerek *Parfüm* eseri ile ilişkilendirdiğini vurgulanmıştır. Ayrıca postmodern kavramının karmaşıklığı nedeniyle çalışmada öznel yargılardan uzak kalarak, yalnızca objektif ve bilimsel bir üslupla ilgili bilgilerin aktarıldığı yazar tarafından beyan edilmiştir. Eserin *Kaynakça* kısmı alfabetik sıraya göre düzenlenmiş olup; birincil, ikincil ve diğer kaynaklar olarak üç başlıkta düzenlemiştir. *Dizin* kısmı ise alfabetiktir.

Genel Değerlendirme

Eserde 18. yüzyıldan başlayarak günümüz postmodern çağına kadar uzanan postmodern ve postmodernizm kavramı açıklanmıştır. Uzun yıllar boyunca oldukça komplike bir kavram olarak kabul görmüş postmodern kavramı, yazar Funda Kızılar’ın tercihiyle bağlı olarak kolaylaştırılarak, bireylerde ilgili kavrama dair var olan imgelerin bütünleştirilebilmesi amacıyla basite indirgenerek tanımlanmıştır. Öncelikle postmodern kavramına kadar uzanan bu süreci en temel yapı taşı göz önünde bulundurarak parçadan bütüne doğru bir yöntem kullanarak açıklayan yazar, eserin giriş kısmında modernite ve modernizm kavramlarını postmodern ve postmodernizm kavramları ile ilişkilendirerek açıklamıştır. Modernite ve modernizm kavramlarının kapsamlıca açıklanmasının ardından postmodern ve postmodernizm kavramlarını tanımlayan yazar,

sunduğu bilgileri geçmişte vuku bulmuş tarihsel olaylar ile ilişkilendirmektedir. Böylelikle bahsedilen ‘kavramsal yolculuk’ ifadesi tarihsel süreç ile ilişkilendirilerek tanımlanmaktadır. Eserde ünlü düşünürlerin çalışmalarında kullandıkları yöntemlere ve ifadelerine yer vermiş olması eseri güçlü kılmakta ve bilgilerin objektifliğini ortaya koymaktadır. Bu durum ise bilimsel dayanağı olan bilgilerin öznel yargılardan arındırıldığını kanıtlamaktadır. Okura sunulan teorik bilgiler, yazarın tercihinine bağlı olarak öz Türkçe kavramları barındırmaktadır. Birincil kaynaklardan edinilen bilgilerin öz Türkçe ile ifade edilmiş olması çalışmanın özgünlüğünü ortaya koyan temel hususlardandır.

Bilimsel aktarımların ardından eserin ikinci bölümünde *Parfüm* eseri üzerine yapılan analiz çalışmaları, teorik bilgilerin okurun zihninde somutlaştırıldığı ve detaylı olarak irdelendiği bir bölümdür. Çalışmada saptanan hususlar neticesinde, eserin bireylerin zihninde postmodern kavramına yönelik var olan kargaşanın giderilmesine katkı sağlayan bir eser olduğunu söylemek çok da yanlış olmayacaktır. Ayrıca günümüz postmodern çağın metin evreni ile ilişkilendirilen bu eser, postmodern yazın bağlamında yürütülen çalışmalara ışık tutacak niteliktedir.

KAYNAKÇA

Kızıler, Funda. *Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk*. Konya: Salkımsöğüt Yayınevi, 2006.

Süskind, Patrick. *Koku*. İstanbul: Can Yayınları, 2019.